

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Ḥamishah ḥumshe Torah

‘im 3 targumim ... pe. Rashi, u-ferush Rashbam u-ferush Mikhlal yofi min
R. Shelomoh ben Melekh u-ferush Be’er reḥovot ‘al diḳduḳe Rashi ...
ve-Sefer ha-Ḥinukh me-Rabenu Aharon ha-Levi be-sof kol ḥeleḳ

Sefer Be-reshit

Shelomoh ben Yitshaḳ

Frankfurt de-Oder, 544 [1783 oder 1784]

I

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10050

בְּרִי־יִמְיִיךָ שְׁתֵּים וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וְתִשְׁעֵי
 מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת : ס כֹּא וַיְהִי חֲנוּךְ
 חֲמֵשׁ וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וַיֹּלֶד אֶת־מִתְּוֹשֶׁלַח :
 כֹּב וַיִּתְּהַלֵּךְ חֲנוּךְ אֶת־הָאֱלֹהִים אַחֲרָיו
 הוֹלִידוֹ אֶת־מִתְּוֹשֶׁלַח שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה
 וַיֹּלֶד בָּנִים וּבָנוֹת : כֹּג וַיְהִי כְּלִימֵי חֲנוּךְ
 חֲמֵשׁ וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וְשֹׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה :
 כֹּד וַיִּתְּהַלֵּךְ חֲנוּךְ אֶת־הָאֱלֹהִים וַאֲיָנֹנֹו
 כִּי־לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים : ס כֹּה וַיְהִי
 מִרְּוֹשֶׁלַח שֶׁבַע וְשָׁמֹנִים שָׁנָה וּמֵאַת שָׁנָה
 וַיֹּלֶד אֶת־לֶמֶךְ : כֹּו וַיְהִי מִרְּוֹשֶׁלַח אַחֲרָיו
 הוֹלִידוֹ אֶת־לֶמֶךְ שְׁתֵּים וְשָׁמֹנִים שָׁנָה
 וְשֶׁבַע מֵאוֹת שָׁנָה וַיֹּלֶד בָּנִים וּבָנוֹת : כֹּז
 וַיְהִי כְּלִימֵי מִתְּוֹשֶׁלַח תִּשְׁעֵי וְשִׁשִּׁים שָׁנָה
 וְתִשְׁעֵי מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת : ס כֹּח וַיְהִי־
 לֶמֶךְ שְׁתֵּים וְשָׁמֹנִים שָׁנָה וּמֵאַת שָׁנָה וַיֹּלֶד
 בֶּן : כֹּט וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ נֹחַ לֵאמֹר זֶה
 יִנְחַמְנֵנוּ מִמַּעַשְׁנוֹ וּמִכָּכֹּבֶן יָדֵינוּ מִן־הָאָדָמָה
 אֲשֶׁר אֲבָרַח יְהוָה : ל וַיְהִי־לֶמֶךְ אַחֲרָיו הוֹלִידוֹ
 אֶת־נֹחַ חֲמֵשׁ וְתִשְׁעִים שָׁנָה וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת
 שָׁנָה וַיֹּלֶד בָּנִים וּבָנוֹת : לֹא וַיְהִי־כְּלִימֵי
 לֶמֶךְ שֶׁבַע וְשִׁבְעִים שָׁנָה וְשֶׁבַע מֵאוֹת שָׁנָה
 וַיָּמָת : ס לֹב וַיְהִי־נֹחַ בְּדַחֲמֵשׁ מֵאוֹת
 שָׁנָה וַיֹּלֶד נֹחַ אֶת־שֵׁם אֶת־חָם וְאֶת־יָפֶת :
 ו א וַיְהִי כִי־הִתְחַלֵּה הָאָדָם לָרֶב עַל־פְּגַע הָאָדָמָה וּבָנוֹת יָלְדוּ לָחָם : ב וַיֵּרְאוּ בְנֵי־
 הָאֱלֹהִים

שביעי

רשי

כֹּא וַיְהִי חֲנוּךְ שִׁתִּין וְחֲמֵשׁ שָׁנִין וַאֲוֹלִיד
 ית־מתושלח : כב והליך חנוך בדחלתא
 די בתר דאוליד ית־מתושלח תלת מאה
 שנין ואוליד בנין ובנין : כג והיה כל יומי
 חנוך תלת מאה ושתין וחמש שנין : כד
 והליך חנוך בדחלתא די וליתיה ארי־
 לא־אמית ותייה יי : כה ותיא מתושלח
 מאה ותמנין ושבע שנין ואוליד ית־למך :
 כו ותיא מתושלח בתר דאולד ית־למך
 שבע־מאה ותמנין ותרתיין שנין ואוליד
 בנין ובנין : כז והיו כל יומי מתושלח תשע
 מאה ושתין ותשע שנין ומית : כח ותיא־
 למך מאה ותמנין ותרתיין שנין ואוליד
 בר : כט וקרא ית־שמוה נח למיור דין
 ונחמיננא מיגוֹבֵדנא ומלאות ידנא מן־אֲדָמָה
 די לטיה יי : ל ותיא־למך בתר דאוליד
 ית־נח חמש־מאה ותשיין וחמש שנין
 ואוליד בנין ובנין : לא והיו כל יומי למך
 שבע־מאה ושבעיין ושבע שנין ומית : לב
 והיה־נח בדר־חמש מאה שנין ואוליד נח
 ית־שם ית־חם וית־יפת : לא והיה כד־
 שריאו בני־אינישא למסגי על־אפי ארעא
 ובנתא־איתילידו להון : ב וחוו בני־
 רבביא

דריק סיה וקל (ס' אוקבל) כדעתו לזכר להרשיע למיך ויכר הקדוש ברוך הוא ומילקו וקמיתו קודם ומנווחו שנים הכתוב בנייתו
 לכתוב וחינו בשולס לחלשות שנותיו : (כד) כי לקח אשתו : לפני זמנו כאו (יהוקאלבר) הני לוקח עשר את נחמד ענין :
 (בת) וילד בן - שקמו ככה בעולם (בר') : (כט) זה נחמנו - יתקמונו את עצמן ידועים שלא בלחץ לא היה להם כלי
 קטריסה

יונתן בן עוזיאל

ירושלמי

ה

שמיני ותמיש שנינו ואולידי ית מתרשלה : ככ ופלה תנוף בקשוט קדם : קמר דאולידי ית מתרשלה תלת מאה
שנינו ואולידי בגין וקנו : כג ונהו כל יומי תנוף עם בניי
ארעא תלת מאה ושמיני ותמיש שנינו : כד ופלה תנוף
בקשוטא קדם : והא ליתוהי עם בניי ארעא ארום איתנגיד ופליק
לרקיעא בקימר קדם : וקרא שמייה מיטטרון ספרא בביא :
כה ותמי מתרשלה מאה ותקנין ושבע שנינו ואולידי ית למך :

ירושלמי

ופלה תנוף בקשוטא קדם : והא לית רוא
ארום איתנגיד בקימר מן קדם :
ואמר

כו ותמי מתרשלה קמר דאולידי ית למך שבע מאה ותקנין ומתו שנינו ואולידי בגין וקנו : כז ונהו כל יומי
מתרשלה תשע מאה ושמיני ותשע שנינו ומיר : כח ותמי למך מאה ותקנין ומתו שנינו ואולידי בר :
כט וקרא ית שמייה נח למימר דון יתמינגא מפולחנגא דלא מצלחא ומל'יעורא : דגא מן ארעא דלמא : בגין
חובי בני אנשא : ל ותמי למך קמר דאולידי ית נח תמיש מאה ותשעין ותמיש שנינו ואולידי בגין וקנו :
לא ונהו כל יומי למך שבע מאה ושבעין ושבע שנינו ומיר : לב ונהו נח בר תמיש מאה שנינו
ואולידי נח ית שם ית חם ונת יפרת : א ונהו ארו שריאר בני נשא למקמי על אנפי ארעא וקנהא
שפיקא איתלידי לרהו : ב ותמו בני בקריא ית קנת אנשא ארום שפיבן הינו ופתלו ופקסו ומלבו בגילוי
בשרא

רש"י

מחרישה והוא הכין להם והיתה הארץ מושיאה קונים ודוררים כשורעים חטים מקללתו של אדם הראשון וכיוצא בזה והוא יחמונוחם
לא תפרטהו כך אין טעם הלשון נופל על השם ואתה נריך לקרות שמו מנחם : (כו) (לב) בן חמש מאות שנה . א"ר יודן מה טעם
כל הדורות הולידו לך שנה וזה למנוח מות . אמר הקב"ה אם רשעים הם יאכדו במים ורע (ס' ארבע של דיקוזה) לדיקוזה ואם
דיקים הם אטריח עליו לעשות תיבות הרבה כשאת מעיינו ולא הוליד עד חמש מאות שנה כדי שלא יהא יפת הגדול שבכני' ראוי לעונשין
לפני המנוח (ב"ר) דכתיב (ישעיה סה) כי הנער בן מאה שנה ימות ראוי לעונש לעתיד וכן לפני מתן תורה : את שם את חם
ואת יפת . והלא יפת הגדול הוא אלף בתחלה אמה דורש את שהוא לדיקוונולד כשהוא מנוח ושכרהם יא מנוכו' כב"ר : (א)
בני האלהים . בני השמים והשופטים . דבר אחר בני האלהים הם השמים ההולכים בשליחותם של מלאכי אף הם היו מתערכים בהם .
כל אלהים שבמקרא לשון מרות וזה יוכיח (שמות ד) אתה תהיה לו לאלהים (שם ז) ראה נתתיך אלהים : כי טובות הנה . אמר
רבי יודן טבת כתיב כשהיו עושים אותם מקושט' ליכנס לחופה היה גדול כנגם וכועלה תחלה (ב"ה) : מכל אשר בחרו . אף
בעולת בעל אף הוכר והכמה (ב"ר) : (ב) לא ידון רוחי באדם לא יתעש ויריב רוחי עלי כשכיל האדם : (כח) לעולם :
לאורך

באר רחובות דקדוקי רש"י

אומנות' (אין תאמנטייר פון האנט ווערדיק) : (כו) רצה לומר מלת יחמונו הוא מורכב מן שתי מלות וכאלו כתיב יחמונו
(ער האט מלכין רוחין מן חונו) ענכון * ידיו ולפי זה שפיר נופל הלשון יחמונו על השם נח אבל אי אמרין דלאו שתי מלות הוא
רק הכל נגזר מן שורש נחם אין הלשון יחמונו נופל על השם נח דלפי זה הוי ליה לקרותו מנחם : (כח) גרסינן ככראשית
דכה

מכלל יופי

עמיה ועל כן האריכו ימים אבל כשנתרחקו הדורות מאותו מקור כן
נתרחקו מלורך החיים ונתקצרו ימיהם : גם בהשגת האליה
על המין האנושי נתן חיים ארוכים לדורות ההם כדי ששחקיריותיהם
וכנקיונם יבאו ויביאו הבאים אחריהם לשלמות החכמה ולא תהיה
ההכנה שהמוציא הבורא ית' באדם על זה לבטלה אם חיו כשעור חיינו
היום הוה כי היה מושיגם המות קודם שתבוגגם בטבע הנמלצות
שילקחו התחלותיהם ונהושו בזמן ארוך עמד וכזה יוכלו גם כן
להעניח כל המלאכות אשר נתחדשו בעולם לגרי האדם :
לאות ולסימן בני כן משפטה כי לולא זה היה התיורפה
כמונהג כל בגד כפת אחר שווא נע : (כב) (ויתהלך הנוף) .
כמו (כראשית נוח) אשר החהלכו אבותינו לפניו כלומר שם
כל השקו כאהבת השם והתעסק בהכמות והכיר את בוראו
כשהגיע לס' שנים (כד) (כילקח אותואלהים) .

ענין מיתת הצדיק : (כט) זה . ענינו על
הודעת הדבר הנמצא בקרוב
ברוב . (ומעצבון . ענינו
העמול והגיעה :

כתב הראש"ע שידעו על יד אדם
כי נביא היה כי על דו זה הולד
תחיה האדמה אוראו זה כדרך
חכמה וכן היה כי על ידו נתקיים הצולס . גם יתכן שנקרא שמו
נח כמו ירבעל אחר שעבד את האדמה והלית ועל זה הדרך פירש
רש"י ומעצבון ידיו שלא היה להם כלי מחרישה והוא הכין להם .
וטעם מן האדמה אשר חררה ה' על הדרך הראשון כאשר על המנוח כי
הוא ניזול ונכנה העולם מנונו . ולפי הדרך השני פירוש אשר
חררה ה' כחטא אדם שנאמר לו כעצבון תאכלנה . ואתה תרעה
שהראשון שולק' אחרי' מות אדם היה נח :
ז 7 (ב) בני

האלהים ארתיבנות האדם כי טבת הנה
 ויקחו להם נשים מבול אשר בחרו : ג
 ויאמר יהוה לאידון רוחי באדם לעלם
 בשנים הוא בשר ותיו ומיו מאה ועשרים
 שנה : ד הנפלים היו בארץ בימים ההם
 וגם אחרי כן אשר יבאו בני האלהים אל-
 בנות האדם וילדו להם המה הנבכרים אשר
 מעולם אנשי השם : פ ה ויראה יהוה כי
 רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבת
 לבו רק רע בל היום : ו וינחם יהוה כי-
 עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו :
 ז ויאמר יהוה אמתה את האדם אשר-
 בראתי מעל פני האדמה מאדם עד בהמה
 עד

מפסוד

דברביא ותבנת אינשא ארי שפירן אנון
 ונסיבו להון נשין מכל דאתבחרו : ג ואמר
 יי לאיתקיים דברא בישא הדין קדמי
 לעלם בדיל דאינון בשכא ועובדיהון
 בישא ארכא יהיבנא להון מאה ועשרין
 שנין אם יתובן : ד גברא הו בארעא
 ביומא האינון ואף בתרין דעלליו בני
 דברביא לבנת אינשא וילידן מנהון אינון
 גברא דמעלמא אינשין דשמן : ה וגלי
 קדם יי ארי סגיאת בישת אינשא בארעא
 וכל יצר מחשבת לביה לחוד ביש כל
 יומא : ו ותב במימריה ארי עבר ות-
 אדם בארעא ואמר במימריה למחבר
 תוקפיהון כרעותיה : ז ואמר יי אמתי

יתאינשא דיבראתי מעל אפי ארעא מאינשא עד בעירא עד דייחשא ועדי עופא

דשמיא

רשי

לאורך ימים הנה רוחי נדון בקרבי אם להשחית ואם לרחם לא יחיה עודן והכרתי לעולם כלומר לאורך ימים : בשגם הוא בשר -
 כמו בשגם כסגנון כלומר כשגם זאת כוונתו כשהוא כסרוף על פניו כי אינו נכנע לפניו ומה חסידים אש או דבר קשה - כינא כו
 (שופטים ה) עד שקמתי דברה כמו שקמתי - וכן שאתה מדבר עמי כמו שאתה חף בשגם כמו בשגם : (כט) והיו ימיו ויגורו - עד ק"ך
 שנה אחרי לכה אפי ואם לא ישובו אביא עליהם נכול - וא"ת משולד יתעד האכול אינו אלא עוף שנה חין מוקדם ומחומר בתורה
 (פסחים ב) כבר היתה הגזירה גזורה עשרים שנה קודם שהוליד כח תולדות וכן מצינו בסדר עולם יש מדרשי אגדה רבים כלא ידון
 אבל זה הוא נחמה פשוטו : (ד) הנפלים - על שם שפלו והפילו את העולם וכלשון עבדים לשון ענקים הוא : בימים ההם - (כ"ו)
 בימי דור אנוש ונבי קין : וגם אחרי כן - אע"פ שראו באבדן של דור אנוש שגלה חוקי עולם והיף שליט העולם לא נכנע דור המבול ללמד
 מהם : אשר יבוא - היו יולדות ענקים כמותם : הגבורים : למרוד במקום : אנשי השם - אותם סקנו בשמות עירך
 תפואל ותושאל סקנו ע"ש אבדן שמונו והתשו : דבר אחר אפי שמוון שמונו את העולם : (ו) וינחם ה' כי עשה - נחמה
 היתה לפניו שבראו בתחתונים שאלו היה מן העליונים היה ממירין ככ"ר : ויתעצב - החדש אל לבו של מקום עלה כמתעבתו של מקום
 להעציבו זהו תרגום אונקלוס - ד"א וינחם להפכה מחשבתו של מקום מודת רחמים למדת הדין עלה כמתעבת לפניו מה לעשות
 באדם שעשה בארץ וכן כל לשון נחמה שנקרא לשון כולך מה לעשות (במדבר כה) וכן אדם ויתנחם (דברים לב) ועל עבדיו יתנחם
 (שמות לב) וינחם ה' על הרעה (שמואל א טז) נחמתו כי הונחתי כלם לשון מחשבה אחרת הם : ויתעצב אל לבו - נתאכל
 על אבדן מעשה ידיו כמו (שם ב"ט) כעצב המלך על לבו - וזו כתבתי לתשובת אשתיקרוס אחד שאל את רבי יוסף בן קרח ח"ל
 אין אדם מודים שהק"ה רואה את המלך אחר לו אחר לו אחר לו אחר לו אחר לו אחר לו אחר לו אחר לו אחר לו אחר לו אחר לו
 ומה עשית אחר לו שמתתי ושמחתי את הכל אחר לו ולא הייתי יודע שסופו ליות אחר לנבשעת חדותא חדותא כשעת אכלא חכלא אחר
 לו כך מעשה הק"ה כ"ר אע"פ שגלו לפניו סופו לחטוא ולאבדן לא נזנע מלבדאן (ועיין כ"ח) כשכיל הלוקים העתידים לעמוד מזהם :
 (ז) ויאמר ה' אמתה את האדם - הוא עפר ואבית עליו מים ואמתה אותו לכך לאמר לשון מחו : באדם עד בהמה - חף הם
 קשמי עורקם (כ"ד) - ד"א הכל כנראה כשכיל אדם וכיון שהוא כלה מהלך כאלו : כי נחמתו כי עשיתם - משכתי יונה לעשות
 על אשר עשיתם :

ש אלה

עדרמש וערעוף השמים כי נחמתי כי עשיתם: ח ונח מצא חן בעיני יהוה:

רשמיא אריתבית במימרי ארי עבדתיון: ח ונח אשבה כחמין קדם יי:

קמ'ו • אמציה • יחזקיהו • ומפטירין כה אמר בישעי' סימן מ"ב:

פ פ פ

פ פ פ

ט אלה תולדת נח נח איש צדיק תמים הנה בדתיו אתהאלהים התהלך נח: י ויולד נח שלשה בנים את שם אתחם ואת יפת: יא ותשחת הארץ לפני האלהים ותמלא הארץ חמס: יב וירא אלהים אתהארץ והנה נשחתה כיהשחית כלבשר אתדרכו עלהארץ: ס יג ויאמר אלהים לנח קץ כלבשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפניהם והגננ משחיתם אתהארץ: יד עשה לך תבת עציגפר קנים תעשה אתהתבה וכפרת

ט אלן תולדת נח נח נבר זכאי שלים הנה בדרוהי בדחלתא דני הליך נח: י ואוליד נח תלתא בנין ותשמיית חס וית יפת: יא ואתחבלת ארעא קדם יי ואיתמליאת ארעא חטופין: יב ונחא יי ותארעא וקא איתחבלת ארי חבילו כלביסרא אינש ית ארחיה על ארעא: יג ואמר יי לנח קיצא דכלביסרא על לקדמי ארי איתמליאת ארעא חטופין מן קדם עובדיהון בישוא וקא אנא מחבילהון עס ארעא: יד עיבר לך תיבותא דאעין דקדרום מדורין תעביד ית תיבותא ותחפי

אתה

ותחפי

רשי

(ט) אלה תולדות נח נח איש צדיק • הואיל והזכירו ספר שבטו שנאמר (משלי י) זכר צדיק לכרסה דבר אחר למדך שצדק תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים: בדורותיו • (סנהדרין קט) יש מדרכותיו דורשים אותו לשבת כל שכן שאלו היה כדור צדיקים היה צדיק יותר • ויש מדרשים אותו לגמלי לפי דורו היה צדיק ואינו היה כדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום: את האלהים התהלך נח: וכאברהם הוא אומר (בראשית כד) אשר התהלכתי לפניו גל היה צדיק סעד לתומיו אבל אברהם היה מתחוקומהלך כצדקו מאליו: התהלך • לשון עבר וזה שמושו של כל לשון ככד משקט להסתולשעבר כלשון ח' (שם יג) קום ותהלך להבא • התהלך נח לשעבר (שמואל א' ב) התפלל כנגד עבדך להבא • (מלאכים א' ח) וכלהתפלל חל הסית הזה לשון עבר אלא שבו סבראשו הסכו להבא: (ח) (יא) ותשחת • לשון ערוה וע"א: (סנהדרין נוקח) (ס' א' ערוה כי השחית כל בשר את דרכו וע"א) כמו (דברים ז) פתשחיתון: ותמלא הארץ חמס • גול (ס"א) (יונה ג) גאלתון וכן התנוס • אשר בכפיהם: (יב) כי השחית כל בשר • אפילו כהמה חיה ועוף נוקקין לשחית מיין: (יג) קץ כל בשר • כל מקום שאתה נזולא ונות וע"א אנדולומוסיה ביה לעולם והורגת טובים ורעים: כי מלאה הארץ חמס • לא נחתם גזר דין חלא על הגול (סנהדרין קה): אתהארץ • כמו עון הארץ ידמה לו (שמות ט) כנחתי את בעירי עין העיר (מלכים א' טו) חלה את רגליון רגליו • דבר אחר את הארץ עם הארץ ח' ג' עפמיטל עותק המחייסה נמוחו ולטטטטטו: (יד) עשה לך תיבת • הרבה רינות והלכה לפניו ולמה טרדו כבנין זה כדי שיראוהו חגי דור המבול עוסק בהק' לשנה ושחלין אותומה זאת לרובת חומר להם עתידהק' כה להבא

באר רחובות דקדוקי רשי

(ח) הוצרכת לדעת כיום עוד נוסחאות אחרות כרס' וכולן מוכחת וכאשר הלגתי לפניו היא גרסא הנכונה ואחתי ועתה אסכרה לך דכרויכתו המדקדקים כלשון החפצל רענס לומר עורה פעולת עגמו בכבודות וכוונה גדולה חו חין הפרש בקריאה

ארום תבית כמיתרי ארום עבדתינו : ה ונת
בבית צדיק אשפת היגא קדם :

נת על במו צדיק בדרה אשפת היגא וחקדי
קדם :

פ פ פ

ט אלה תולדות נח אליו יחוסין דגנסת נח נח הנה נבר ופצי שלים בעובדין טבין תורה גרוהי בבמלמא בן
הליך נח : י ואוליד נח תלקא בגין ית שם ירה

חם ברת יפת : יא ואתחבלת ארעא בגין בייקרא דסטו
מן ארזו דתקנו קדם : יא וארמל ירת ארעא תטופין :

יב ונמא : יג ארעא וקרא איתחבלת ארום תבילו כל בשרא כל חד וחד ירה אוקתיה על ארעא :
יג ואמר : יג לנת סופא דכל בשרא מטא מן קדמי ארום איתמליצת ארעא תטופין מן עובדיהו בישא וקרא ארעא

מחבלהו עם ארעא : יד עיבר לך מיבוקא דמיסין קרוגין
מאח וחקשין קולין פעביד לתיבוקא בשומארה ותלמין ושירת
בפוקתה ועשרה בתין בקיעא לארעא ברוו מונא וחמש

ירושלמי
מיבוקא דאצין בקריגין :
אפוטניותא

באר רחובות דקדומי רשי

בקריתא בן הצווי דהיא ושמשת להכא ובין העבר והולך להכירך הענין וזה שכתב רש"י שמושו שלשון כבוד ורצה לומר מלת
התהלך לשון התפעל והיינו לשון כבוד לכן נשמשת מלת התהלך להכא ולפעבר ומכא על זה דאיתו : ומה שכתב עוד אלא שהיה
בראשו הופכו להכא רצה לומר מלך נוספת לשון הקודש לכא ו"ו שוא כראש העבר והופכו ללשון הבא דהיינו לשון עתיד כמנהגת כלל
הוא

מכלל יופי

(ט) אלה (תולדות נח) . מולל כל לידתו וקורותיו
לפיו שזכר ויולד נח שלשה בנים ואחר כך
ספר קורותיו . (נח) . שלשה בפסוק אחד והיה מספיק
באחד ואמר כי הוא דרך צחית כלשון הקדש . וכן נזכר מ
ישראל חמשה בפסוק אחד :

בדרתיו לשון רבים והטעם שהריק ימים וראה דורות הרבה
ובכלל היה לדיק והנה הוא היה קצת דורו של מתושלח
ועד שהיה אברהם בן כ"ח שנה והסינון אברהם אבינו בן כ"ח שנות
כח . או לאחר דורותיו לפי שראש גולס חדש :

(התהלך נח) . רוצה לומר ההתעסקות בעבודת השם
יתעלה וכו' י"ג וסבת בגין ההפעל גשמה מסבות כל שאר
מקבלי המקרה כי הוא עצמו מסבב להיותו מקבל המקרה
כמו (בראשית כב) והתברכו בורען (דברים כט) והתברך
בלבבו (ויקרא כה) והתנתלם אותם (מזכר לד) והתאווהם
לכסופעמים המקרה יוצא מאתו לבד כמו הרבה לך נח
ופירושו בעבור היותו כדורות רשעים וחומסים ולא התבודדו
לעבודת השם יתעלה וליראתו כי אם הוא לכדו אומר כי הוא
סבב התבודדו לפירושהו מן מחברתם להיותו הולך ארץ
האלהים כי אם היה מתחבר עמהם אע"פ שהיה לבו שלם עם
השם אלהיו היה למד ממעשיהם כמו שאמר החכם
(משלי יג) הולך את חכמים יחכם ורועה כסילים ירע

אז טעמו הנה סכני לאחריהם טעם בא לקץ ולמעשה
וידעתי שלא יסובו ינדרס הרע : כי מלאה הארץ .
הרעה ולא ילניחו לכל דבר : פועל עומד . (את הארץ .
כמו מן וכן שניות כצאתי

ארץ העיר בראשית מד הם יצאו ארץ העיר או פירושו עם
הארץ . וכן בראשית לו הירד רועה את אחיו שמואל ארץ
יעקב איש וביתו באו : (יר) (עשה לך) . לצרכך : (עצי
גופר) . הוא עץ קל על פני המים ואמר בו התרגום קדומים
ואמר רבותינו זכרונם לברכה ד' מיני ארזים הם ארז קדום
עץ שמן וכרוש . (קנים) מוריים חלוקים כמו שעשישים

ליונים 8 ח

אתה מבית ומחוץ בכפר : טו וזה אשר
 מעשה אתה שלש מאות ואמה ארך התבה
 חמשים אמה רחבה ושלשים אמה קומתה :
 טז צהר יתעשה לתבה ואל-אמה תכלנה
 מלמעלה ופתח התבה בצדה תשים תחתים
 שנים ושלשים תעשה : יז ואני הנני מביא
 את-המבול מים על-הארץ לשחת כל-בשר
 אשר-בו רוח חיים מתחת השמים כל אשר-
 בארץ ונוע : יח והקמתי את-בריתי אתך
 ובאת אל-התבה אתה ובניך ואשתך ונשי-
 ח בניך אתך : יט ומכל-החי מכל-בשר
 שנים מכל תביא אל-התבה להחית אתך
 זכר ונקבה יהיו : כ מהעוף למינהו ומד
 הבהמה למינה מכל רמש האדמה למינהו
 שנים מכל יבאו אליך להחיות : כא ואתה
 קח-לך מכל-מאכל אשר יאכל ואספת
 אליך והיה לך ולהם לאכלה : כב ויעש
 נח ככל אשר-צוה אתו אלהים בן-עשה :
 א ויאמר יהוה לנח בא-אתה וכל-ביתך
 אל-התבה כי-אתך ראיתי צדיק לפני בדור
 הזה : ב מכל הבהמה הטהורה תקח-
 לך שבעה שבעה איש ואשתו ומן-הבהמה

שני
 ז

ותחפי יתה מניו ומברא בכפר : טו
 ודין דתעביד יתה תלת מאה ארבע
 דתיבותא חמשים ארבעות ותלתין ארבע
 רומה : טז צהר יתעביד לתיבותא
 ולאמתא תשכללינה מלעילא ותרעא
 דתיבותא בסטרה תשוי מדורין ארבעין
 תנגין ותליתאין ותעבדינה : יז ואנא הא
 אנא מייתי ית-טופנא מניא על-ארעא
 לחבלא כל-בסרא דביה רוחא דחי מתחות
 שמיא כל דבארעא ימות : יח ואקים
 ית-קנימי עמך ותיעול לתיבותא את-ובנד
 ואיתתך ונשי-בנד עמך : יט ומכל-דחי
 מכל-ביסרא תרין מפולא תעיל לתיבותא
 לקמא עמך דכר ונקבא והון : כ מעופא
 לזוהי ומן-בעירא לזנה ומכל רחשא
 דארעא לזוהי תרין מפולא יעלון לתך
 לקמא : כא ואת סב-לך מכל-מיכל
 דמתאכיל ותכנוש לתך ויהי לך ולהון
 למיכל : כב ועבדנח ככל דפקיד יתיה
 יי בן-עבד : א ואמרי לנח עול-את-ובל-
 אינש ביתך לתיבותא ארי-יתך חותי וכאי
 קדמי ברהי הדין : ב ומכל בעירא דכנא

אשר

רשי

תיסב

להביא מכול לעולם אולי יסוכו : עצי גופר : כן טוולמה תמין זה על שם גפרית שגור עליהם למחות בו : קנים . מדורים
 מדורים לכל בהמה וחי : בכפר . זפת כלשון ארמי . וחצינו בגמרא כופרש כתיבתו של משה על ידי שהיו המים תשים דיה כחומר
 חכמים וזפת מכתוב . ועוד כדו שלא יריוח אותי ודיק רוח רע של זפת אבל כאן מפני חזק בנים ופתה עובית וחמון : (יו) צהר י"א
 חלון ו"א אכן טובה המאירה להם (ב"ר שם) : ואל אמה תכלנה מלמעלה . כסויה משופע ועולה עד שהיא קצר מלמעלה ועומד
 על אחת כדו שזוכו המים לחטה חלון ומלאן (ספרים אחרים חינו) : בצדה תשים . שלא יסלו הנשמים כה : החתים שונים ושלשים
 ג' עליות זו על גב זו עליונים לאדם חזונים למדור . ותחתיים לזבל : (שם) (יו) ואני הנני מביא . הנני מוכן להסכים עם
 אותם שרואי ואחר ולפני כבר (תהלים ח) מה אנוש כית זכרנו : מבור . שכלה את הכל שכלכל את הכל שהכול את הכל
 (ב) מן הנבנה לננוך וכו' לשון אונקלוס שתרגום טופנא שהניף את הכל והביאם לכבל שהיא עמוקה לכן נקראת
 שנער שנכערו שם כל מתי שכול (ס' ארמי וכן הגיהמהר"ל כ"ט במקטת סבת) : (יח) והקמותי את בריתי (ב"ר)
 בריח

אפוטינותא בימינא ותמיש בשמאלה ותישמע יתה מן גוי ומקרא בחיקרא : טו אול לפישון וסב מסמן יוהרא
 ותשוניה בתיבותה לאתקרא לכוז ולקרימיה השיענה מלעיל ותקעא דתיבותה בקצרא משוי מדורין פקאין מנגין
 ותלייתאין פעקדינה : יז ואנא האנא מימי נח טרבענא מיא על ארעא למקלא כל בשרא דביה ריקא דמי מן תחות
 שמא כל דבארעא יתגוד : יח ואקים ית קימי עמד ותיעול לתיבותא אנת ונגד ואנתקד ונשי בך עמד :
 יט ומן כל דחי מקל בשרא מרין מכולא מעול לתיבותא לקיימא עמד דבר ונקבא ידוון : כ מעופא לוגיה
 ומקערא לוגיה ומקל ריקשא דארעא לוגיה מרין מכולא יעלוון לוקד על יד מלאקא דאחד ומיעל יתהון לך לקיימא :
 כא ואנת סב לך מקל מייבל דמיתאמיל ניהי לה ולדוון למיבל : כב ועבר נח ככל דפקדיה : יז א ואמר :
 לנת על אנת וקל אינש ביקד לתיבותא ארס יתך תמימי זבאי קדמי בקרא הדון : כ מכל בעיקרא בקיא תסב לך

שובעא

רשי

כרית היה צריך על הפירות שלא ירקבו ויעפשו ושלא יהרגוהו רשעים סדור : אתה ובניך ואשתך . האנשים לכד והנשים לכד מלאן
 שחאסרו כתשמיש המטה (שם) (יט) ומכל החי . אפילו אדם (חגיגה יז) : שנים מצל . מן הפחות שבהם לא פתחו משנים
 אחד וזכר ואחד נקבה : (ב) מהעוף למינהו . (ב"ר) אותן שדקו כמיניהם ולא השחיתו דרכם ומאליהם באו וכל שהתיבה קולטת
 סכנים בה : (בב) ויעש נח . זה כנין התיבה (סנהדרין קח) : ראיתו צדיק . ולא נאמר צדיק תמים . מלאן שאומרים
 מקצת שבתו של אדם סכניו ומלו של אדם סכניו (ב"ר) : (ב) הטהורה . העתידה להיות טהורה לישראל למדנו שלמדנו תורה
 עירובין יח

באר רחובות דקדוקי רשי

הוא לשון עבר (ער האט נבעטן) והתפלל עם הוי"ו לשון עתיד הוא (ערווטרט בעטן) : (ב) בעיניך רחית הבית
 כמלת מכול דנוסה היא ולא כיון לומר הדגש מורה מסרון מן אות ראשונה מן השורש ושרשו נבל מענין ככל שכול דהיינו ענין
 כמישה או כלייה כל"א (גשומפין אדר מילין) זה כיון רש"י כמה שכתב שכלה הכל * ועוד יש לומר הדגש כמלת מכול מורה על
 למ"ד אית אחזעית מן השרש (לדעת קצת שאומרים שיש דגש מורה על חסרון אות שאחריו) ושרשו בלל מענין כי שם כלל ה'
 שפתס זה כיון כמה שכתב רש"י שכלכל הכל * וגם יש לומר הדגש כמלת מכול מורה מסרון יוד אות ראשונה מן השורש ושרשו יבל
 מענין מיינוסילי עיר מזור שיענינו הכאת דבר מן מקום למקום על זה כתב רש"י שהיכל הכל (עש האט אלס אונעק גפיהרט) דהי מהני
 תלת

מכלל יופי

ליונים קנים רבים הלוקים : (וכפרת בכפר) . הוא שקורין
 בערבי קפ"ר והוא כמין חמור ויש מפרשים זפת מדברי רבותינו
 ז"ל כופרא (טו) (וזה אשר תעשה אותה . והמורה
 והתכונה שתעשה אותה וזה לשון זכר אומר על השיעור :
 (טז) (צואר) : מגזרת
 צהרים רוצה לומר הלון ויתכן שחמלון הוא הושם גשם
 שממנו יכנס האורה : ספירי אשר יעבור בו האור וכן
 (תחתים שנים) . תארים עם אמו"ל שיהיה אכן טובה :
 יוד הרבי אכל (ושלישים) נפל ממנו יוד היחס ויוד הרביע
 כתובה כמו עקרים נקרים (זו) (המבול) משקלו מן העול
 והראוי מנבול ופירושו גשם : וכן איוב למ
 ונבלי שמים מי ישכח
 שפירושו גשמי שמים והוא ויש אומרים שהוא מענין כלייה
 חסר הנסמך המבול מבו' ועירובי סדרך המים שיעשו
 מים כמו (יהושע ג) זה . ורש"י כתב מכול שכלה
 הארון הכרית ומבול שם את הכל שכלכל את הכל שהיכל

את הכל מן הנכמה למנוח : האר לגשם וגשם שם
 עצם לפיכך יובל לומר
 מכול על כל דבר שנופל מן השמים כמו השלג והגשם
 והברד אם ירד לרוב לפיכך אמר מבול מים ולא אמר
 גשם מים :
 (יח) והקימותי את כריתי אתך . הכרית הוא שלא ימות
 הוא וכניו כמבול ושלא יעיתוהו המיות
 בתיבה כדכרי חו"ל . ולכ"ג אמר שהוא הטבע שנתן כבריאה
 שיתקיימו הכרים ולא יעריך אל כעוזה הכריאה אשר כרא בשעת
 ימי כראשית כע"ש כי בו שפת מכל מלאכתו אשר כרא אלהים לעשות
 ושרד"א כתב כי כרית נאמר על חוקי הכריאה הראשונה כע"ש
 אש לא כריתי יומם ולילה את כריתי . היום ואת כריתי בלילה ואת כ'
 לנת שהכרית והגבול ואשר שם המים שלא יכסו את הארץ במאמר
 יקונו המים אין ראוי לשמרו לכני דורו שהפרו את כריתי אכל הכרית
 הזה אקים אתך כי איתך רחמי לדיק לפני כדור הזה :
 אתה וכניך : האנשים לכד והנשים לכד שחאסרו כתשמיש
 המטה לפי שהעולם היה שרוי בצער :
 ז (ב) (איש ואשתו) : כל דבר יקרא אישן ואשה
 ואף

ט אשר לא טהרה היא שנים איש ואשתו :
 ג גם מעוף השמים שבגה שבגה זכר
 ונקבה לזוורתו ובע על פני כל הארץ :
 ד כי לימים עוד שבגה אנכי ממטיר על
 הארץ ארבעים יום וארבעים לילה ומהיתי
 ארד כל היקום אשר עשיתי מעל פני
 האדמה : ה ויגש נח בכל אשר צוהו
 יהוה : ו ונתבן שש מאות שנה ונתמבול
 ה היה מים על הארץ : ז ויבא נח ובעניו ואשתו
 ונשי בניו אתו אל התבה מפני מי המבול :
 ח מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה
 אשר איננה טהרה ומן העוף וכל אשר
 רמש על האדמה : ט שנים שנים באו אל
 נח אל התבה זכר ונקבה באשר צוה אלהים
 את נח : י והיו לשבעת הימים ומי המבול
 היו על הארץ : יא בשנת שש מאות
 שנה לחיבתם בהדש השני בשבעה עשר יום
 לחדש ביום הזה נבקעו כל מעינות תהום
 דבה וארבת השמים נפתחו : יב והיה הגשם
 על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה :
 יג בעצם היום הזה בא נח וחס וחס ויפת
 בני נח ואשת נח ושלשת נשי בניו אתם אל
 התבה : יד הטה וכל החיה למינה וכל
 הבהמה

היסב לך שבגה שבגה דבר ונקבא ומן
 בעירא דליתוהי דכי תרין דבר ונקבא :
 ג אף מעופא דשמיא שבגא שבגא דבר
 ונקבא לקומא זרעא על אפי כל ארעא :
 ד ארי לזמן יומין עוד שבגא אגא מחית
 מיטרא על ארעא ארבעין ומין וארבעין
 לילון ואמתי ית כל יקומא דעבדית מעל
 אפי ארעא : ה ויגש נח בכל דפקדיה י :
 ו ונת בר שית מאה שנין וטופנא הוה
 מיא על ארעא : ז ויבא נח ובעניו
 ואיתתיה ונשי בניו עמיה לתיבותא מן
 מדם מי טופנא : ח מן בעירא דכניא
 ומן בעירא דליתא דכניא ומן עופא וכל
 דרחיש על ארעא : ט תרין תרין עלו
 עס נח לתבותא דבר ונקבא כמא דפקיד
 י ית נח : י והנה לזמן שבגא יומין ומי
 טופנא הוה על ארעא : יא בשנת שירת
 מאה שנין לחי נח ברהא תנינא בשבעה
 עשר יומא בירחא ביומא תרין איתבן עול
 מבועי תהומא רבה וכי שמיא איתפתחו :
 יב ונהו מיטרא נחית על ארעא ארבעין
 ומין וארבעין לילון : יג בכמן יומא תרין
 עאל נח וחס וחס ויפת בני נח ואתת נח
 ותלת נשי בניו עמהון לתבותא :
 יד אינון וכל חיתא לנה וכל בעירא לנה

לזוניה

רשי

(ערוכין יח) : שבעה שבעת . כדי שיקרב מהם קרבן כנאלתו : (ג) גם מעוף השמים וגומר . בטוריים ככתוב מדבר ולמד
 סמוס מן המפורס : (ד) כי לימים עוד שבעה . (סנהדרין קח) אלון ימים אלו של מתושלח הלדיק שחס הקב"ה על כבודו
 ועכב

שורבא שורבא דבר ונתקבא רמן בעירא דליתא דכא תרין דבר ונתקבא : ג ברכ מן צפרי שמיא שורבא שורבא דבר ונתקבא למימא מנהון ורעא על ארעא : ד ארום הא אגא יתיב לכוז ארעא שורבא יומין אין יתברו וישתפק לרזון ואין לא יתברו לזמן יומין טוב שורבא אגא מחירת מטרא על ארעא ארבעין יומין וצרכעין לילון ואישיצי ית כל גנת איבש ובעיר ארעא : ה ועבר נח וגוי : ו ונת בר שית מארה שגין וטורבאנה הנה מיה על ארעא :

ז ועל נח ורבוהי ואנתרניה ונשי בניו עמיה לתיכורא מן קדם מוי דטורבאנה : ח מן בעירא וגוי : ט תרין תרין עאלר לנת לתיכורא דבר ונתקבא היקבא דפמיד יי נת נח : י ותנה לזמן שורבא יומין מן בפר דשלים איקבליה דמתרשלת תמא יי ורוא לא תבן בני נשא ומוי דטורבאנה הוו נחרתו דתחיו מן שמיא עלוי ארעא :

יא בשנת שית מאה שגין לחי נח ברהיא יתנינא הוא יבח מרהשון דעד דדון לא הוו מתמקן דתמא אלתו ממשרי בהה ריש שמה לשכלול עלמא בשקסרי יומין לירחא בייקמא תרין אתקועו כל בפרעי תרוקמא ברא ונהון בני גרביא משווינא מן בניהון דתמקן ונהון דבמר הכי תכבי שמיא אתפתחו :

יב והוה מטרא וגוי : יג בקבן יומא תרין על נח שם נחם ופרת בני נח ואיפת נח ותלת נשי בנוהי עמיה לתיכורא : יד הניחן וקל תימא לנהא וקל בעירא לנהא וקל ריהשא דרהיש על ארעא לנהא קל עופא לנהא

ירושלמי
גורבי שמיא ארפתחו :

דשי

זעכ את הסודעמות לא וחסוכ שמותיו של מתושלח ותנאל שהם כלים כשנת ת"ר שנה לחי נח : כי לימים עוד . מהו עוד ועין אחס זמן זה נוסף על ק"כ שנה : ארבעים יום . כנגד יצירת הולד שקלקלו להטריח ליוגרם לגור גורת מנוזרים : (ה) ויעש נח . זה ביאתו לתיבה : נח ובניו . האנשים לבד והנשים לבד לפי שנאסרו כתישום המטה ופני שהעולם שרוי בפניו : (ו) כופני מיה המבול . אף כח נוקטני אמנה היה מאמין וחינו מאמין שיכא המכול ולא נכנס לתיבה עד שדחקוה העים : (ט) באו אל נח . מאלהין : שנים שנים . כלם הוזנו פתחו זה מן הפתח המ שנים : (יא) בחדש השני . רכי אליעזר אומר זה מרחשון רכי יהושע אומר זה חיר (סנהדרין קח) : נבקעו . להניח ויעינין : תהום רבת . מדה כנגד מדה הם תמלו ברכה רעת האדם ולקו בתהום רכה : (יב) ויהי הגשם על הארץ . ולהלן הוא אומר ויהי המכול אלא כשהוריד הורידן ברחמים שאם יחזרו יהיו גשמי ברכה כשלא חזרו היו למכול : ארבעים יום וגומרא . חייס ראשון מן המין לפי שאין לילו עמו שהרי כתיב ביום הזה נבקעו כל מעינות נמלו ארבעים יום כלים ככ"ח כנסלו לרכי אליעזר שהשדים נונין כסדרן חתמלא ואחד מסר הרי"כ מרחשון וכ"ח חכסליו : (יג) בעצם היום הזה . למדך הסתוב שהיו בני זורו אומרים אלואנו רואים אותו נכנס לתיבה אנו שוכרין אותה והורגין אותו אמר הקב"ה אפי מנטיקו לעיני כלם ונראה דבר עי יקום : (יד) צפור כל כנף . דכוכ הוא אמר של כל עין כנף לרכות מנבים כנף

מכלל יופי

קודם הפועל אשר לפניו ורוצה לומר וכבר נפתחו כי רבוי הגשם מלחלה הארץ שהיא יבשה וקבוצה ועומדת בפני מעינות תהום וכשיבא הגשם עליה ילחלח הארץ ויפריד חלקיה שהיו קבוצים וכי המעינות הנסתרות שהיו נכבשים תתרו הארץ היבשה יכבצו בהררלה הרה והתפרדה ויפשו על פני וי"א שהוא לשון תוקף כמזכרו נעולס דיו ופנס הכעוב שכלותו כיום בעצמו הנגד עאלת ה' בא כח וכניו אל התיבה והקניס בה כל החיה וכל הבהמה והרמש וכל עוף השמים למיניהם וכל מנומתיים עם גשם ורוח זלעפות וזה דבר תמימה שיעשה כיום א' אסלף בעור האל כי רחמו קח

ואף על פי שאינו אדם : (ו) (היקום) : שם בתוספת יור והוא כלל לכל חי על האדמה (ז) והמכול היה . (זו) והמכול במקום כאשר כמו (תהלים כב) ושפרתי רננות יהללפי רוצה לומר היה נת בן שיש מאות שנה כשהמכול היה : (ח) והמכול היה מכול מים והמכול שזכר עומד במקום שנים . (ז) (ויבא נח) נגו' . שבעה ימים נכנס קודם בא המכול וזהו מפני מיה המכול נכנס קודם שיקאו ולא ידענו טעם לדברי . האומר בדרש שאף נח מקטני אמנה היה שהרי הכתוב מעיד עליו שהיה צדיק תמים ועשה כל אשר צוהו ה' : (ט) (שנים שנים) . זוגות וזוגות הם זכר ונקבה . (יא) (מעינות) : בסמוך העין בשוא : (וארבות) . חלונות וז' רוב הגשמים אמר ארבות כאלו נפתחו השמים ארבות ארבות וכן אמר (מלכים ב) והנה ה' עישה ארבות בשמים וגו' . ובסימן כ"ה כתבו זו מורה הזמן שכבר עבר

הבהמה למינה וכל הרמש הרמש על הארץ
 למינה וכל העוף למינה וכל צפור כל כנף :
 טו ויבאו אל נח אל התבה שנים שנים
 מכל הבשר אשר בו רוח חיים :
 יז והבאים זכר ונקבה מכל בשר באו
 באשר צנה אתו אלהים ויסגר יהוה בעדו :
 יז ויהי המבול ארבעים יום על הארץ
 וירבו המים נשאו את התבה ותרם מעל
 הארץ : יח ויגברו המים וירבו מאד על
 הארץ ותלך התבה על פני המים :
 יט והמים גברו מאד מאד על הארץ
 ויבסו כל ההרים הנבחים אשר תחת כר
 השמים : כ חמש עשרה אמה מלמעלה
 גברו המים ויבסו ההרים : כא ויגע כל
 בשר הרמש על הארץ בעוף ובהמה
 ובתיה ובכל השרץ השרץ על הארץ וכל
 האדם : כב כל אשר נשמת רוח חיים
 באפיו מכל אשר בהרבה מתו : כג וימח
 את כל היקום אשר על פני האדמה
 מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים

שלישי

לזוהי וכל עופא לזוהי כל ציפור כל דפרח :
 טו ועלו עם נח לחבוקא תרין תרין
 מכל בשרא דביה רוחא דחיי טו ועליא
 דכר ונוקבא מכל בישרא עלו במה דפקיד
 נחיה ויבגין ויבגין במומדיה עלוהי :
 יז ונהו טופנא ארבעין יומין על
 ארעא וסגיאו מיא ונטלו ותתיבותא
 ואתרמת מעל ארעא : יח ותקיפו מיא
 וסגיאו לתדא על ארעא ומתלכא תיבותא
 על אפי מיא : יט ומיא תקיפו לתדא
 לתדא על ארעא ואתחפיו כל טוריא
 דמיא דתחות כל שמיא : כ חמש עשרי
 אמינ מלעילא תקיפו מיא ואתחפיו
 טוריא : כא ומית כל בשרא דרחיש
 על ארעא בעופא ובבעירא ובחיתא
 ובכל ריחשא דרחיש על ארעא וכל
 אינשא : כב כל דנשמתא רוחא דחיי
 באפוהי מכל די בישתא מיתו : כג ומחא
 ית כל יקומא די על אפי ארעא
 מאנשא עד בעירא עד ריחשא ועד

וימחו

דשי

עופא

(ג) כנף לשון כנף (ויקרא א) ושם אותו כנפיא שפילי כנפיא עולה חף כן אפור כל מין פרחות כנפיא :
 (ד) ויסגור ה' בעדו - הגין עליו שלא שברוה הקוף התיבה דוכים וחרייות והיו חורגות בהם ופשוטו של מקרא סגר כנגדו מן המים
 וכן כל בעד שכתקרא לשון כנגד הוא (ראשית ב) בעד כל רחם בעדן ובעד כנין (איוב ב) עור כעד עור (תהלים ג) מן בעדי
 (שמאל א יב) התפלל בעד עבדך - כנגד עבדך : (ז) וחרם מעל הארץ - תזקעת היתה כמים י"ח חזרה כסמינה טעונה שתזקעת
 זקנתה כמים ומקראות שלפנינו וימחו : (ח) ויגברו - מחליטין : (כ) חמש עשרה אמה מלמעלה - של כל גובה כל
 ההרים לאחר שהטוהתם לראשי ההרים : (כב) נשמת רוח חיים - נשמה של רוח חיים : אשר בהרבה - ולא דגים שבים -
 (סנהדרין קא) (כג) וימח - לשון ויפעל הוא וחינו לשון ויפעל והוא מוגזר וימן וימן - כל תיבה שקופה ה"א כגון כנה מתי קנה
 כשהוא

באר רחובות דקדוקי דשי

תלתא שרשים חפיקת : (ג) גרסינן בחולין דף קל"ט ע"ב כשיק טמא בטור משלות הקן ונלן א"ר יצחק דאמר קרא כי יקרא קן
 לטור לפניך עוף משמע לן בין טור בין טמא בטור טמא לט השבתן דתיקרי בטור טמא לט השבתן דתיקרי בטור תא טענה כל יצחק כל כנף מתי
 לא